

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради
філологічного факультету
протокол № 8 від 17 лютого 2021 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування вступників
для здобуття ступеня освіти «Магістр»

Спеціальність 035 Філологія. 035.10 «Прикладна лінгвістика»

Освітня програма Публічна лінгвістика

Вінниця, 2021

Програма фахового вступного випробування для вступників на здобуття освіти за ступенем освіти «Магістр» за спеціальністю 035 Філологія (спеціалізацією 035.10 «Прикладна лінгвістика», освітньою програмою «Публічна лінгвістика»), 2021 рік. – 9 с.

Розробник:

КРАВЧЕНКО Е. О., д.філол.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії української і світової літератури

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Завдання фахового випробування передбачають перевірку і оцінку знань, умінь і навичок. Важливим завданням фахових вступних випробувань постає пошук вступниками взаємозв'язків між різними лінгвістичними курсами і уміння застосовувати набуті знання в різних лінгвістичних курсах при розкритті певного теоретичного, теоретико-прикладного чи суто прикладного питання або в суто практичному аналізі того чи іншого лінгвістичного явища.

Фаховий вступний іспит для вступників на навчання за СО «Магістр» охоплює розділи курсу сучасної української літературної мови, прикладної лінгвістики, риторики.

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Українська мова» (Фонетика. Орфоепія. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Словотвір, морфеміка, морфологія. Синтаксис. Стилїстика і культура мовлення), «Прикладна лінгвістика» (Прикладна фонетика. Прикладна морфологія. Прикладний синтаксис. Прикладна лексикологія. Комп'ютерна лексикографія. Дискурс. Комп'ютерна лінгвістика. Комп'ютерна графіка), «Риторика».

Методика проведення фахових вступних іспитів передбачає уміння вступників розкривати ті чи інші теоретичні постулати, простежувати аналізоване мовне явище в його системно-структурному вимірі. Питання орієнтовані також на перевірку системи знань вступника та його уміння чітко будувати свою відповідь із використанням належної кількості фактів й аргументів, оперуванням відповідним ілюстративним матеріалом для доведення свого аргументу.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ФОНЕТИКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Звуки мовлення і звуки мови. Поняття фонем. Основні функції фонем. Варіанти фонем. Нейтралізація фонем. Голосні фонем, їх склад. Питання про кількість голосних фонем української мови в дослідженнях українських вчених. Диференційні ознаки голосних фонем. Система голосних фонем. Приголосні фонем, їх склад. Питання про кількість приголосних фонем в українській мові. Диференційні ознаки приголосних фонем. Система приголосних фонем. Видозміни приголосних фонем: асиміляція, спрощення, дисиміляція. Чергування голосних фонем: <о>, <е> з фонетичним нулем; <о>, <е> з <і>; <е> з <о> після шиплячих та <й>. Чергування приголосних фонем: <г>, <к>, <х> - <ж>, <ч>, <ш>; <г>, <к>, <х> - <з'>, <ц'>, <с'>; зубних з ясенними; однієї фонемі зі сполученням двох. Склад як одиниця фонетики. Основні теорії складу (сонорна, експіраторна, м'язового напруження). Структура складу і його компоненти. Типи складів: прикриті, напівприкриті та неприкриті; відкриті, закриті та напівзакриті. Складоподіл в українській мові. Словесний наголос, його функції. Місце наголосу в слові в українській мові. Рухомий і нерухомий наголос при словозміні і словотворенні. Орфоепічні норми в системі голосних і приголосних. Кодифікація орфоепічних норм. Орфографія. Розділи української орфографії. Принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, традиційний, диференційний.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

Лексичне значення слова. Структура лексичного значення: архісеми, диференційні семи, конотативні семи. Полісемія слова. Семантична структура полісемічного слова. Ієрархія значень і типи полісемії в українській мові. Метафора й метонімія як способи семантичної деривації. Види метафор. Продуктивні моделі метонімічних перенесень. Синекдоха як різновид метонімії. Лексичні омоніми, їх типи. Відмежування лексичних омонімів від випадків відносної омонімії. Проблема розмежування омонімії й полісемії. Лексичні синоніми. Абсолютна синонімія. Типи синонімів за характером відмінностей. Синонімічний ряд і його домінанта. Поняття про квазісиноніми. Словники синонімів. Лексичні антоніми. Структурні й семантичні типи антонімів. Поняття про енантіосемію. Стилістичні прийоми, побудовані на антонімії. Словники антонімів. Лексичні пласти української лексики за походженням. Питома українська лексика, її ознаки. Лексичні запозичення. Освоєння запозичених слів. Етимологічні словники. Словники іншомовних слів. Стилістична диференціація лексики української мови. Стилістично нейтральна лексика. Розмовна лексика, її

види. Книжна лексика, її види. Динамічні потенції лексико-семантичної системи мови. Активна лексика. Застаріла лексика, її види. Неологізми, їх види. Оказіоналізми. Фразеологізм як одиниця мови (визначення, ознаки). Питання про обсяг фразеології. Семантичні типи фразеологізмів. Системні відношення у сфері фразеології. Фразеологічні словники української мови.

МОРФЕМІКА. СЛОВОТВІР. МОРФОЛОГІЯ

Способи словотвору і структурні класи слів. Поняття морфеми. Історичний характер морфемної структури слова. Морфологія як учення про граматичні форми слова і граматичні категорії. Питання про частини мови та їх класифікацію в мовознавчій літературі. Граматичні категорії іменника. Відміни іменників та їх історичне формування. Питання про місце числівників у системі частин мови. Місце займенника в системі частин мови. Особливості граматичних категорій займенника. Форми дієслова. Власне дієслівні граматичні категорії. Питання про частиномовний статус службових слів.

СИНТАКСИС

Типологія синтаксичних зв'язків. Сучасна українська синтаксична класиологія. Формально-граматичний аспект речення. Типологія головних членів речення. Традиційне та нове вчення про другорядні члени речення. Проблема односкладного речення в сучасній українській мові. Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Синтаксис складного речення. Визначальні структурно-семантичні ознаки складного речення в сучасній українській мові. Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Поняття про складносурядне речення, його структура та місце в системі мови. Засоби організації складносурядних речень як цілісної структури. Поняття про складнопідрядне речення. Етапи становлення та еволюція поглядів. Основні класифікації складнопідрядних речень в українській мові. Текст. Граматичні категорії тексту. Текст, контекст і текстуалітет. Функції тексту.

СТИЛІСТИКА І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Стилістичні конотації. Загальна характеристика. Функціонально-стильові та емоційно-експресивні значення фразеологічних одиниць. Функціонально-стильові та емоційно-експресивні значення лексичних одиниць. Стилістичні конотації словотвірних засобів. Загальна характеристика стилів української

мови. Поняття норми, нормалізації, кодифікації. Пуризм. Загальна характеристика комунікативних якостей мовлення.

ПРИКЛАДНА ФОНЕТИКА

Принципи творення звуків. Основні поняття прикладної фонетики. Принципи і властивості цифрового звуку. Механічні синтезатори мовлення. Електричні синтезатори мовлення. Лінгвістичний етап синтезу систем Text – to – speech. Методи автоматичного розпізнавання мовлення.

ПРИКЛАДНА МОРФОЛОГІЯ

Завдання і напрямки прикладної морфології. Автоматичний морфологічний аналіз зі словником основ. Автоматичний морфологічний аналіз зі словником словоформ. Автоматичний морфологічний аналіз на основі квазіфлексій. Етапи автоматичного морфологічного аналізу. Система Г.Г. Белоногова.

ПРИКЛАДНИЙ СИНТАКСИС

Традиційна і сучасна синтаксична теорія. Початковий етап породжувальної граматики. Стандартна теорія. Поняття трансформації в історії породжувальної граматики. Синтаксичні відношення у словосполученні. Поняття вершини (головного члена). Поняття перехідності. Ядерні та периферійні аргументи. Семантичні відношення імені та дієслова: ролі та гіперролі. Підходи до визначення речення в прикладному синтаксисі. Базові конструкції в мовах світу. Поверхнево-синтаксичні відношення (на матеріалі англійської мови). Переваги і недоліки різноманітних способів репрезентації синтаксичної структури.

ПРИКЛАДНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Інтегрована лексикографічна система "Словники України". ПроЛінгОфіс – склад, особливості роботи та налаштування системи. Типи комп'ютерних словників. Робота з системою ABBYY Lingvo. Укладання комп'ютерної версії словника у форматі DSL. База даних MS ACCESS як основа комп'ютерного словника.

КОМП'ЮТЕРНА ЛІНГВІСТИКА

Завдання і напрямки комп'ютерної лінгвістики. Автоматичне розпізнавання тексту. Робота з ABBYY FineReader. Автоматичне реферування тексту: принципи, методи, програмні продукти. Методи опису формальних мов. Регулярні вирази. Таргетинг й автоматичне визначення тематики тексту.

КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА

Апаратне і програмне забезпечення комп'ютера для роботи з графікою. Особливості і сфери застосування растрової графіки. Особливості і сфери застосування векторної графіки. Інструменти й особливості анімованої графіки. Макетування видань різних типів.

ДИСКУРС

Дискурс і гіпертекст. Дискурс як процес орієнтованого відображення світу. Ігровий чинник у мові. Міжрангова спільність операторів дискурсу. Самовідображення мовця-суб'єкта в дискурсі.

РИТОРИКА

Риторика – наука про красномовство. Основні поняття класичної риторики. Види красномовства. Історія риторики. Антична риторика. Основоположні розділи класичної риторики. Риторика XIV – XX ст. Сучасна риторика Середньовіччя (XIV – перша половина XVIII ст.). Розвиток риторики (XVIII – початок XX ст.). Сучасне ораторське мистецтво. Практичні аспекти загальної риторики. Методика та етапи підготовки промови. Логіка та емоції в промові. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. Структура ораторського твору. Типи промов. Зовнішня культура оратора.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УКРАЇНСЬКА МОВА. ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА. РИТОРИКА

- Авксентьев, Л. Г. Сучасна українська мова: фразеологія [Текст]. Харків : Вища школа, 1983. 137 с.
- Анисимов, А. В. Компьютерная лингвистика для всех : Мифы. Алгоритмы. Язык [Текст] К. : Наукова думка, 1991. 208 с.
- Аристотель. Риторика. Античные риторика. М., 1978.
- Бабич, Н. Д. Основи культури мовлення [Текст]. Львів : Світ, 1990. 232 с.
- Бабич, Н.Д. Практична стилістика і культура української мови [Текст] Львів : Світ, 2003.
- Баева О .А. Ораторское искусство и деловое общение. Минск, 2001.
- Баранов, А. Н. Введение в прикладную лингвистику : Учеб. пособие [Текст]. М. : Едиториал УРСС, 2003. 360 с.
- Безпояско, О. К. Граматика української мови [Текст] К. : Либідь, 1993. 336 с.
- Вандишев В.М. Риторика. К., 2003.
- Винницький, В. М. Наголос в сучасній українській мові [Текст]. К. : Радянська шк., 1984. 160 с.
- Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник [Текст]. К. : Либідь, 1993. 368 с.
- Вихованець, І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови [Текст]. К. : Наук. думка, 1992. 224 с.
- Вихованець, І. Р. Частини мови у семантико-граматичному аспекті [Текст]. К. : Наук. думка, 1988. 256 с.
- Вихованець, І. Р. Теоретична морфологія української мови [Текст]. К. : Пульсари, 2004. – 398 с.
- Волошин, В. Г. Комп'ютерна лінгвістика [Текст]: Навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 382 с.
- Горецький, С. Й. Історія української лексикографії [Текст]. К. : Акад. наук УРСР, 1963. 224 с.
- Грищенко, А. П. Сучасна українська літературна мова [Текст]. К. : Вища школа, 1997. С.11-97, 98-253.
- Грязнухіна, Т. О. Система автоматичного морфологічного аналізу українського наукового тексту [BookSection] // Проблеми українізації комп'ютерів. К. : [s.n.], 1993. С. 42-46.
- Гурвич С.С., Погорелко В.Ф., Герман М.А. Основы риторики. К., 1988.
- Данилюк, І. Г. Прикладна морфологія: Навч. посібник [Текст]. Донецьк : ДонНУ, 2010. 216 с.
- Данилюк, І. Г. Сучасні методи розпізнавання мовлення [Текст] / І.Г. Данилюк // Мовознавчий вісник: Зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси , 2009 р. Вип. 9. С. 15-21.
- Дарчук, Н. П. Комп'ютерна лінгвістика [Текст]. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 351 с.
- Дзера, О. Англійська й українська лексикографія (коротка теорія та історія) [Текст]. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2004. 169 с.

Дубічинський, В. В. Українська лексикографія : історія, сучасність та комп'ютерні технології [Текст]: Навч. посібник / Національний технічний ун-т «Харківський політехнічний ін-т». Х. : НТУ "ХПІ", 2004. 164 с.

Єрмоленко, С. Я. Нариси з української словесності : Стилїстика та культура мови [Текст]. К. : Довіра, 1999. 432 с.

Жовтобрюх, М. А. Курс сучасної української літературної мови [Текст] К. : Вища школа, 1972.

Загнітко, А. П. Теоретична граматика української мови : Синтаксис : Монографія [Текст]. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.

Загнітко, А. П. Теоретична граматика української мови [Текст] / А.П. Загнітко. Донецьк : ДонДУ, 1996. 437 с.

Загнітко, А. П. Теорія сучасного синтаксису [Текст]. Донецьк : ДонНУ, 2006. 378 с.

Зубов, А. В., Зубова, И.И. Информационный технологии в лингвистике [Текст]. М. : Академия, 2004. 208 с.

Історія української мови: Морфологія / С.П. Бевзенко, А.П. Грищенко, Т.Б. Лукінова та ін. К. : Наукова думка, 1978.

Історія української мови: Фонетика / М.А. Жовтобрюх, В.М. Русанівський, В.Г. Складенко. К. : Наукова думка, 1979.

Карпіловська, Є. А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики [Текст]. Донецьк : Юго-Восток, 2003. 184 с.

Клименко, Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови [Текст]. К. : ІЗМН, 1998. 182 с.

Коваль, А. П. Практична стилїстика сучасної української мови [Текст]. К. : Вища школа, 1987. 352 с.

Коструба, П. П. Фонетика сучасної української літературної мови [Текст]. Ч. 1. Львів, 1963. 100 с.

Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л. А. Булаховського. К. : Рад. шк., 1951. Т. 2: Синтаксис. 465 с.

Лисиченко, Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова [Текст]. Харків : Вища школа, 1977. 114 с.

Марчук, Ю. Н. Компьютерная лингвистика : учебное пособие [Текст]. М. : АСТ, Восток, 2007. 317 с.

Мацько, Л.І., Мацько О.М. Риторика. К., 2003.

Мацько, Л.І. Стилїстика української мови [Текст] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. К. : Вища школа, 2003.

Партико, З. В. Прикладна і комп'ютерна лінгвістика : Вступ до спеціальності : Навчальний посібник [Текст]. Львів : Афіша, 2008. 224 с.

Пентиліук, М. Ф. Культура мови і стилїстика [Текст]. К. : Вежа, 1994. 240с.

Перебийніс, В. І. Традиційна та комп'ютерна лексикографія : Навч. посібник [Текст]. К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. 218 с.

Потапова, Р. К. Новые информационные технологии и лингвистика : Учебное пособие [Текст]. М. : Едиториал УРСС, 2004. 320 с.

Путіліна, О.Л. Прикладний синтаксис. Навчально-методичний посібник із курсу «Прикладний синтаксис» для студентів спеціальності 6.020303

«Прикладна лінгвістика» [Текст] / За ред. А.П. Загнітка. Донецьк : ДонНУ, 2011. 62 с.

Сагач Г.М., Юніна О.А. Загальна риторика. К., 1992.

Скрипник, Л. Г. Фразеологія української мови [Текст]. К. : Наук. думка, 1973. 248 с.

Слинько, І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання: Навч. Посібник [Текст]. К.: Вища шк., 1994. 670 с.

Словотвір сучасної української літературної мови [Текст] / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. К. : Наук. думка, 1979. 406 с.

Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія [Текст] / Ред. І. К. Білодід. К. : Наукова думка, 1973. 438 с.

Сучасна українська літературна мова. Морфологія [Текст] / Ред. І. К. Білодід. К. : Наукова думка, 1969. 583 с.

Сучасна українська літературна мова. Фонетика [Текст] / Ред. І. К. Білодід. К. : Наукова думка, 1969. 436 с.

Тараненко, О. О. Новий словник української (концепція і принципи укладання словника) [Текст]. Київ-Кам'янець-Подільський, 1996. 171 с.

Теньер, Л. Основы структурного синтаксиса [Текст] / Л. Теньер : Перевод с франц. М. : Прогресс, 1988. 656 с.

Тоцька, Н. І. Сучасна літературна українська мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія [Текст]. К. : Вища школа, 1981.

Українська мова. Енциклопедія [Текст] / Ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. К. : Укр. енциклопедія, 2000. 752 с.

Чабаненко, В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови [Текст]. Запоріжжя, 2002. 351 с.

Черницький, В.Б. Комп'ютерна лексикографія [Текст]: Навч. посіб. Миколаїв : НУК, 2004. 81 с.

Шопенгауэр А. Эристика или искусство спорить. СПб., 1990.